

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2012 03 12
SWD(2012) 32 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

POVEIKIO VERTINIMO SANTRAUKA

pridedama prie

**EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVOS pasiūlymo
dėl pajamų iš nusikaltimų įšaldymo ir konfiskavimo Europos Sąjungoje**

{COM(2012) 85 final}
{SWD(2012) 31 final}

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

POVEIKIO VERTINIMO SANTRAUKA

pridedama prie

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVOS pasiūlymo

dėl pajamų iš nusikaltimų įšaldymo ir konfiskavimo Europos Sąjungoje

Atsakomybės apribojimo išlyga: ši santrauka įpareigoja tik ją rengiant dalyvavusias Europos Komisijos tarnybas ir iš anksto nenulemia galutinės bet kokio Komisijos priimtino sprendimo formos

1. PROBLEMOS APIBŪDINIMAS

Siekiant įveikti organizuotą nusikalstamumą, itin svarbu iš nusikaltėlių atimti galimybę naudotis pajamomis iš nusikaltimų. Organizuotą nusikalstamumą iš esmės skatina pelno siekis. Areštavus kuo daugiau tokio pelno, sukuriama kliūtis nusikalstamai veiklai, nuo jos atgrasoma parodant, kad „nusikalsti nepelninga“ ir gaunama lėšų, kurios gali būti skiriamos teisės įgyvendinimo ir nusikalstamumo prevencijos iniciatyvoms.

Šiame poveikio vertinime analizuojama **nepakankamo nusikalstamo turto susigrąžinimo ES problema**. Iki šiol sukaupta nedaug informacijos, kiek apytikriai pinigų valstybės narės neteko dėl organizuoto nusikalstamumo, ir duomenų apie sėkmingai susigrąžintą turtą. Remiantis kai kuriomis naujausiomis ataskaitomis ir neoficialiais šaltiniais, tam tikrose valstybėse narėse iš organizuoto nusikalstamumo gaunamos labai didelės metinės pajamos¹. Iš šių skaičių matyti milžiniškas skirtumas, palyginti su kasmet Sąjungoje susigrąžinamomis sumomis². Nors statinius duomenis apie kasmet iš nusikaltimų susigrąžintas sumas renka tik kai kurios valstybės narės, matyti, kad kol kas ES nepakankamai taikomos įšaldymo ir konfiskavimo procedūros ir iš organizuotų nusikaltimų susigrąžinamos nepakankamos sumos, palyginti su apytikrėmis organizuotų nusikalstamų grupių pajamomis arba dėl sunkių nusikaltimų teismų priimtų apkaltinamųjų nuosprendžių skaičiumi.

Organizuota nusikalstama veikla neretai yra tarptautinio pobūdžio, o nusikalstamų grupių turtas vis dažniau investuojamas kitose valstybėse narėse. Užsienyje esančio turto paieška visuomet yra daug sudėtingesnė, nes kyla daugiau sunkumų jį atsekti ir susiduriama su teisinėmis kliūtimis, kai reikia gauti įrodymų ir įvykdyti nutarimus įšaldyti arba konfiskuoti.

Turto konfiskavimo institutas įtvirtintas tarptautinėje, ES ir valstybių narių teisėje, tačiau šie teisės aktai nepakankamai išplėtoti ir taikomi. Mažai tikėtina, kad kuri nors valstybė narė konfiskuotų didelę dalį nusikalstamo turto ir kad įstatymais pasiekiamas juose iškeltas tikslas.

---

¹ 2011 m. Italijoje buvo legalizuota apie 150 mlrd. EUR pajamų iš organizuoto nusikalstamumo (Italijos bankas, 2011 m.). 2006 m. oficialiais JK skaičiavimais, metinės pajamos iš organizuoto nusikalstamumo siekė apie 15 mlrd. GBP.

² Pavyzdžiui, 2009 m. JK buvo susigrąžinta 189 mln. EUR, o Nyderlanduose – 60 mln. EUR.

2. SUBSIDIARUMO ANALIZĖ

ES jau yra priėmusi su nusikalstamo turto konfiskavimu ir susigrąžinimu susijusių priemonių. Įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, teisinį šios srities veiksmų pagrindą sudaro SESV 82 straipsnio 1 ir 2 dalys ir 83 straipsnio 1 dalis. Kuris teisinis pagrindas tinkamiausias ir kokia bus ES derinimo įgaliojimų apimtis, priklausys nuo to, ar specialiosios nuostatos bus susijusios su suderinimu ar su tarpusavio pripažinimu.

Pagal ES sutarties 5 straipsnio 3 dalį Sąjunga ima veikti tik tada, kai valstybės narės numatomo veiksmo tikslų negali deramai pasiekti. SESV 67 straipsnyje numatyta, kad Sąjunga užtikrina piliečiams aukštą saugumo lygį prevencijos bei kovos su nusikalstamumu priemonėmis. Nusikalstamo turto konfiskavimas vis labiau pripažįstamas svarbia priemone kovojant su organizuotu nusikalstamumu, kuris labai dažnai būna tarptautinio pobūdžio, tad ši problema turi būti sprendžiama bendrai. Tai dar aktualiau ES, kur panaikinus vidaus sienas lengviau daryti tarptautinius nusikaltimus.

2010–2014 m. Stokholmo programoje pripažinta, kad Sąjunga turi mažinti dėl globalizuotos ekonomikos organizuotam nusikalstamumui (ypač per krizes, dėl kurių finansinė sistema tampa labiau pažeidžiama) atsiveriančias galimybes. Todėl ES gali geriau nei pavienės valstybės narės parengti vieną iš veiksmingiausių kovos su organizuotomis nusikalstamomis grupėmis priemonių.

Tarptautiniu turto iš organizuoto nusikalstamumo (kuris vis dažniau investuojamas užsienyje ir neretai keliose šalyse) aspektu galima papildomai pateisinti ES masto veiksmus.

3. TIKSLAI

Bendriausias ilgalaikis tikslas – labai sumažinti pajamas iš organizuoto nusikalstamumo ir iš jo ES sukaupą turtą. **Bendrieji tikslai** – kovoti su organizuotu nusikalstamumu, užtikrinti teisingumą nukentėjusiesiems ir sustiprinti visuomenės pasitikėjimą baudžiamosios justicijos sistema. Atsižvelgiant į atskirus problemos aspektus galima iškelti keturis **konkrečius politikos tikslus**: i) labiau suderinti taisykles, kuriomis užtikrinama galimybė konfiskuoti nusikalstamą turtą, tinkamai paisant pagrindinių teisių, ii) nustatyti minimalias suderintas taisykles, kuriomis valstybėms narėms suteikiama galimybė įšaldyti (areštuoti) ir administruoti nusikalstamą turtą iki konfiskavimo, tinkamai paisant pagrindinių teisių, iii) supaprastinti valstybėms narėms turto įšaldymo (areštavimo) ir konfiskavimo užsienyje tvarką ir iv) skatinti valstybių narių institucijas labiau taikyti įšaldymo ir konfiskavimo priemones.

4. POLITIKOS GALIMYBĖS

Siekiant pašalinti apibrėžiant problemą išryškėjusius trūkumus, ES lygmeniu buvo nustatyta 21 politikos priemonė (kai kurios jų papildė vienos kitą).

Atsižvelgiant į didelį numatytų politikos priemonių skaičių, pirmiausia buvo įvertinta, ar įgyvendinant kiekvieną iš 21 ES lygmens priemonės gali kilti kliūčių, susijusių, pavyzdžiui, su i) tinkamu įgaliojimų perdavimu ES, ii) proporcingumu ir iii) atitiktimi pamatiniams valstybių narių konstitucinės arba baudžiamosios teisės principams. Be to, išsamiai išnagrinėtas poveikis pagrindinėms teisėms, atsižvelgiant į atitinkamą Europos žmogaus teisių teismo praktiką. Įvertinus galimas įgyvendinimo kliūtis, keturių politikos priemonių buvo atsisakyta.

Likusios politikos priemonės buvo **suskirstytos į politikos galimybes**, kuriomis numatomi skirtingo laipsnio ES veiksmi: su teisėkūra nesusijusi galimybė, minimalaus reglamentavimo galimybė (galiojančių ES teisinio reglamentavimo pagrindų trūkumų, trikdančių jų planuotam veikimui, pašalinimas) ir maksimalaus reglamentavimo galimybė (didesnių tikslų, nei nustatyta galiojančiuose ES teisinio reglamentavimo pagrinduose, iškėlimas). Nagrinėti du pastarosios maksimalaus reglamentavimo galimybės variantai: vienas imantis ES veiksmų, susijusių su tarpusavio pripažinimu valstybėse narėse, o kitas – jų nesiimant.

4.1. 1 politikos galimybė. *Status quo*

Pagal šią politikos galimybę ES lygmeniu nebūtų imamasi naujų veiksmų ir būtų toliau taikomos galiojančios priemonės. Tai, kad ES lygmeniu nebūtų imamasi naujų veiksmų, nereiškia, kad ES niekas nesikeis. Remiantis Lisabonos sutartimi, dėl dabar galiojančio ES teisinio reglamentavimo nesilaikymo nuo 2014 m. gruodžio 1 d. prieš valstybes nares galės būti pradėta procedūra dėl įsipareigojimų neįvykdymo.

4.2. 2 politikos galimybė. Su teisėkūra nesusijusi galimybė

Pagal šią galimybę būtų rengiami praktiniai seminarai, kuriais siekiama **skatinti galiojančių konfiskavimo pareigų vykdymą** (1-a politikos priemonė) ir **galiojančių tarpusavio pripažinimo pareigų vykdymą** (12-a politikos priemonė). Kai kurių valstybių narių vyriausybėse sprendimus priimančioms asmenims skirtais **praktinio taikymo seminarais** apie turto konfiskavimo rentabilumą (15-a politikos priemonė) būtų galima paskatinti labiau naudotis šiomis priemonėmis ir būtų sukurtas forumas, kuriame specialistais dalytųsi žiniomis ir praktine patirtimi.

4.3. 3 politikos galimybė. Minimalaus reglamentavimo galimybė

Pagal šią galimybę būtų rengiami perkėlimo į nacionalinę teisę ir praktinio taikymo seminarai ir įgyvendinamos politikos priemonės, kuriomis šalinami nustatyti galiojančių tarpusavio pripažinimo teisinio reglamentavimo pagrindų trūkumai. Kiek tai susiję su nutarimų konfiskuoti vykdymu, įgyvendinus šią galimybę būtų supaprastinti teisinio reglamentavimo pagrindai, konsoliduojant Pamatinius sprendimus 2006/783/TVR ir 2005/214/TVR ir išplečiant jų taikymo sritį, į kurią patektų visi baudžiamosiose bylose priimti sprendimai dėl žalos atlyginimo (**14-a politikos priemonė**). Įgyvendinus šią galimybę taip pat būtų įvestos **konsoliduotos tarpusavio pripažinimo formos** (**19-a politikos priemonė**). Be to, pagal šią galimybę **užtikrinama tarpusavio pripažinimo viršenybė** abipusės teisinės pagalbos konvencijų atžvilgiu, kai nagrinėjami valstybių narių tarpusavio prašymai (**20-a politikos priemonė**).

4.4. 4.1 politikos galimybė. Maksimalaus reglamentavimo galimybė, neįtraukiant tarpusavio pripažinimo

Šią galimybę sudarytų visos politikos priemonės, kurios neapima su tarpusavio pripažinimu susijusių teisėkūros priemonių.

Kad būtų sustiprinti konfiskavimo įgaliojimai, pagal šią galimybę plačiau apibrėžus nusikalstamų pajamų sąvoką būtų sudarytos sąlygos konfiskuoti **visą pelną, įskaitant netiesiogines pajamas** (**2-a politikos galimybė**).

Kaip vienas iš būdų spręsti konfiskavimo negalimumą pasibaigus baudžiamajam procesui, pagal šią galimybę numatytas **konfiskavimo procedūrų ir baudžiamojo proceso**

atskyrimas (4-a politikos galimybė), kad ir vėliau, pasibaigus baudžiamajam procesui, būtų galima atlikti turto paiešką ir įvykdyti neįvykdytas nutartis.

Šia galimybe taip pat būtų **sustiprintas išplėstinis konfiskavimas (5-a politikos priemonė)**, į jo taikymo sritį įtraukiant kitas nusikalstamas veikas ir numatant galimybę jį taikyti bent jau tais atvejais, kai teismas mano, kad labiau tikėtina, jog asmens, nuteisto dėl nusikalstamos veikos, patenkančios į SESV 83 straipsnio 1 dalies taikymo sritį, turtas įgytas kita panašia nusikalstama veikla.

Siekiant pašalinti patraukimo atsakomybės kliūtis, šia galimybe būtų įtvirtintas tam tikrais atvejais taikytinas **ne apkaltinamuoju nuosprendžiu pagrįstas konfiskavimas (6-a politikos priemonė)**. Konfiskavimą būtų galima taikyti tais atvejais, kai įtariamasis negali būti nuteistas, nes mirė, slapstosi vengdamas atsakomybės arba nuteisimo arba dėl kitų priežasčių negali būti patrauktas atsakomybės.

Kai tik dėl kaltininkų pradedamas tyrimas, jie, siekdami išvengti konfiskavimo, savo turtą neretai perleidžia apie jų veiklą žinantiems tretiesiems asmenims. Ši galimybė taip pat apimtų už mažesnę nei rinkos kainą įgyto turto **konfiskavimą iš trečiųjų asmenų (7-a politikos priemonė)**, kai protingas asmuo, būdamas trečiojo asmens padėtyje, turėjo įtarti, kad turtas įgytas iš nusikaltimų. Kiek tai susiję su nusikalstamo turto išaldymu (areštu), šia priemone numatoma nustatyti suderintus minimalius reikalavimus **(8-a politikos priemonė)**. Be to, ja būtų numatytos **išaldymo užtikrinimo priemonės (9-a politikos galimybė)**, t. y. valstybės narės turėtų sukurti tinkamus mechanizmus, kuriais neteisminėms institucijoms būtų suteikta galimybė nedelsiant išaldyti (areštuoti) turtą net ir prieš kreipiantis į teismą dėl nutarimo, kai kyla pavojus, kad turtas bus paslėptas arba išgabentas į užsienį.

Kiek tai susiję su turto išlaikymu, šia priemone būtų suteiktas **įgaliojimas parduoti išaldytą turtą** bent jaus tais atvejais, kai tikėtinas jo vertės sumažėjimas arba jo išlaikymas tampa nerentabilus **(10-a politikos priemonė)**.

Naudojimosi įgaliojimais srityje šia priemone valstybėms narėms būtų nustatyta **pareiga teikti ataskaitas (16-a politikos priemonė)**, kurios padės surinkti įvertinimui atlikti reikalingus statistinius duomenis.

4.5. 4.2 politikos galimybė. Maksimalaus reglamentavimo galimybė, įskaitant tarpusavio pripažinimą

Šią galimybę sudarytų **visos numatytos politikos priemonės** (tačiau 19-a ir 20-a politikos priemonės iš dalies sutaptų). Palyginus su 4.1 politikos galimybe, ji taip pat apima **visų rūšių nutarimų tarpusavio pripažinimą (13-a politikos priemonė)**. Be to, šia galimybe numatomas **sprendimų dėl žalos atlyginimo tarpusavio pripažinimas (14-a politikos priemonė)**, konsoliduojant Pamatinius sprendimus 2006/783/TVR ir 2005/214/TVR ir išplečiant jų taikymo sritį, į kurią patektų visi baudžiamosiose bylose priimti sprendimai dėl žalos atlyginimo. Pagal šią galimybę taip pat būtų įvestos **konsoliduotos tarpusavio pripažinimo formos (19-a politikos priemonė)** ir numatytos tarpusavio pripažinimo **viršenybės užtikrinimo priemonės (20-a politikos priemonė)**.

5. POVEIKIO VERTINIMAS

5.1. 1 galimybės analizė. *Status quo*

Pasirinkus *galimybę „nesiimti veiksmų“* gali būti prognozuojama lėta pažanga siekiant konkrečių tikslų. Jos **ekonominis poveikis** turėtų būti mažas ir jį sudarytų natūralus susigrąžinto turto didėjimas. Tikėtina, kad atotrūkis tarp nusikalstamu būdu įgyto turto ir vyriausybės susigrąžinto turto didės. Jos **socialinis poveikis** neturėtų būti reikšmingas, nes nukentėjusiųjų naudai susigrąžinto nusikalstamo turto mastas didės nežymiai. Ši galimybė **nedarytų poveikio nusikalstamam elgesiui**. Nesiėmus papildomų ES lygmens priemonių tikėtina, kad nusikaltėliai toliau investuos savo turtą kitose valstybėse narėse, todėl išaugs tarptautinio konfiskavimo būtinybė. **Apskritai**, liktų didelių spragų, tarpusavio pripažinimo priemonės būtų taikomos nepakankamai, o visoje ES susigrąžinto nusikalstamo turto suma, palyginti su apytikre organizuotų nusikaltimų apyvarta, būtų maža. ES nesiėmus veiksmų, sąstingio nebūtų, tačiau pokyčiai būtų per lėti. Todėl šia galimybe nebūtų pasiektas tikslas didinti Sąjungoje nusikalstamo turto susigrąžinimo mastą. Mažai tikėtina, kad valstybės narės šiai galimybei pritarės. Europos Parlamento šis sprendimas visiškai netenkintų.

5.2. 2 galimybės analizė. Su teisėkūra nesusijusi galimybė

Šios galimybės **ekonominis poveikis** būtų **nedidelis**. Perkėlimo į nacionalinę teisę seminarai galėtų turėti nedidelį teigiamą poveikį perkėlimui į nacionalinę teisę tose valstybėse narėse, kurios dar neperkėlė visų šios srities teisės aktų. Praktinio taikymo seminarų išlaidos nebūtų didelės, o jų nauda priklausytų nuo organizavimo masto. Kadangi konfiskavimo procedūros taikomos pernelyg retai, praktinio taikymo seminarai galėtų turėti didesnę poveikį procedūrų taikymui ir būtų galima išvengti, kad sprendimai nebebūtų grindžiami prielaida, kad turto konfiskavimas nėra rentabilus. **Socialinis poveikis** būtų **nežymus**, o poveikis **nusikalstamam elgesiui** – gana ribotas. Apskritai, papildoma *su teisėkūra nesusijusios galimybės* nauda turėtų būti **nedidelė**, o vertingiausias jos aspektas yra praktinio taikymo seminarai. Mažai tikėtina, kad šia galimybe būtų pasiektas tikslas didinti Sąjungoje nusikalstamo turto susigrąžinimo mastą, ir veikiausiai ji susilauktų didelės Europos Parlamento kritikos.

5.3. 3 galimybės analizė. Minimalaus reglamentavimo galimybė

Greta perkėlimo į nacionalinę teisę ir praktinio taikymo seminarų **ekonominio poveikio**, gerinant tarpusavio pripažinimo priemonės akivaizdžiai padaugėtų tarptautinio vykdymo procedūrų ir tam tikru mastu padidėtų susigrąžinto turto vertė. Vis dėlto sunku įvertinti, kokią ekonominę papildomą naudą duotų net ir daug dažnesnis tarpusavio pripažinimo priemonių taikymas. Dažniau taikant tarpusavio pripažinimo priemonės administracinę naštą būtų perkelta iš centrinių institucijų vietinėms teisminėms institucijoms ir iš esmės turėtų sumažėti administracinės kitų valstybių narių prašymų nagrinėjimo sąnaudos. Dėl platesnio tarpusavio pripažinimo instituto taikymo sutaupius laiko (palyginti su savitarpio teisine pagalba), būtų galimas greitesnis vykdymas užsienyje ir padidėtų sėkmingo susigrąžinimo galimybės, nes sumažėtų turto išnykimo pavojus. Numatomam tarpusavio pripažinimo formų konsolidavimui iš pradžių gali prireikti surengti praktikų mokymus, tačiau jų sąnaudas veikiausiai atsvertų nauda. Nedidelis turto susigrąžinimo atvejų skaičiaus ir susigrąžinto turto vertės padidėjimas logiškai turėtų kiek sustiprinti **socialinį poveikį**, pasireiškiantį žalos atlyginimu nukentėjusiesiems. Geriau vykdant tarptautines procedūras veikiausiai sustiprėtų pasitikėjimas nacionalinėmis baudžiamosios justicijos sistemomis ir ES teisingumo, laisvės ir saugumo erdve. Kiek tai susiję su **pagrindinėmis teisėmis**, tikėtinas nežymus poveikis teisei į nuosavybę. Galima tikėtis **nedidelio poveikio nusikalstamam elgesiui**. Geresnis tarptautinių procedūrų vykdymas galėtų sukelti tam tikrą perkėlimo poveikį, t. y. paskatinti grynųjų nusikalstamų pinigų nutekėjimą iš ES, o tai galėtų nestipriai neigiamai paveikti neteisėtą

ekonomiką ir trečiųjų šalių ekonomiką. **Apskritai**, papildoma *minimalaus teisinio reglamentavimo galimybės* nauda turėtų būti **nedidelė**. Šia galimybe veikiausiai nepavyktų pasiekti tikslo didinti Sąjungoje nusikalstamo turto susigrąžinimo mastą ir Europos Parlamentas jos tikriausiai nelaikytų tinkamu problemos sprendimo variantu.

5.4. 4.1 galimybės analizė. Maksimalaus reglamentavimo galimybė, neįtraukiant tarpusavio pripažinimo

Greta perkėlimo į nacionalinę teisę ir praktinio taikymo seminarų, daugelis politikos priemonių, vertinant atskirai, turėtų bent jau **nedidelį ekonominį poveikį**. Dėl politikos priemonių skaičiaus ir didelio duomenų apie įšaldytas, konfiskuotas ir susigrąžintas sumas ir su konfiskavimu susijusios veiklos sąnaudas trūkumo neįmanoma kiekybiškai išreikšti šios galimybės sąnaudų. Be to, daugeliu atvejų įgyvendinimo sąnaudos gali skirtis priklausomai nuo valstybių narių ypatumų.

Siekiant išspręsti duomenų trūkumo problemą, **ES27 rentabilumo įvertinimo** forma buvo parengta pamatinė ekonominė analizė, grindžiama modeliu, pagal kurį netiesioginiai indikatoriai naudojami išsamiai pajamų ir sąnaudų JK analizei ekstrapoliuoti (tai yra vienintelė valstybė narė, kurios atveju galima apytikriai įvertinti visų turto konfiskavimo sistemos elementų pajamas ir sąnaudas ir kurios konfiskavimo sistema labai panaši į maksimalaus reglamentavimo galimybės variantą). Nors tyrimo rezultatai yra tik orientaciniai, tačiau teikiantys vilčių: pagal šį modelį **21 iš 27 valstybių narių** ši galimybė yra **rentabili** (daugeliui net labai rentabili). Tai, kad turto konfiskavimas turėtų būti rentabilus daugumoje valstybių narių, liudija ES lygmens veiksmų naudai. Galima daryti prielaidą, kad didesnės apimtys turto susigrąžinimas valstybės naudai turės didelį **socialinį poveikį**, nes bent jau kai kuriose valstybėse narėse jis glaudžiai susijęs su didesnės apimtys turto susigrąžinimu nukentėjusiųjų naudai. Nusikalstamo turto konfiskavimas sustiprins visuomenės pasitikėjimą baudžiamąja justicija.

Priemonės, turinčios didelį teigiamą poveikį konfiskavimo būdams (pvz., 5-a priemonė – išplėstinis konfiskavimas, 6-a priemonė – ne apkaltinamuoju nuosprendžiu pagrįstas konfiskavimas arba 7-a priemonė – konfiskavimas iš trečiųjų asmenų), taip pat daro didžiausią **poveikį pagrindinėms teisėms**. Kaltinamojo teisės į nuosavybę ir teisės į teisingą bylos nagrinėjimą ribojimas turi būti pagrįstas, proporcingas ir susietas su tinkamomis garantijomis. Europos žmogaus teisių teismas (EŽTT) yra priėmęs daug sprendimų ir nuosekliai patvirtina ne apkaltinamuoju nuosprendžiu pagrįsto konfiskavimo taikymo galimumą konkrečiais atvejais. Tačiau jis nespėdė principinio klausimo dėl tokio konfiskavimo atitikties Europos žmogaus teisių konvencijai. EŽTT vertinimu, pareigos įrodyti turto įsigijimo teisėtumą perkėlimas galimas, jeigu jis konkrečiu atveju taikomas teisingai ir užtikrinamos tinkamos garantijos, kuriomis suinteresuotam asmeniui leidžiama užginčyti šią paneigiamą prezumpciją. EŽTT nuosekliai patvirtino išplėstinio konfiskavimo taikymo galimumą tam tikrais atvejais, tačiau jo atitiktis konvencijai turi būti įvertinta kiekvienu konkrečiu atveju. Kaltinamajam užtikrinamų procedūrinių garantijų mastas taip pat labai svarbus vertinant priemonės proporcingumą. Tvirtas argumentas, kuriuo pateisinamas konfiskavimas iš trečiųjų asmenų, yra toks atvejis, kai reikalavimą dėl turto pareiškia ir tretysis asmuo, ir nukentėjusysis. Jeigu kaltininkas neturi pakankamai turto reikalavimui patenkinti (o taip būna dažnai), tretiesiems asmenims palankios priemonės susilpnintų nukentėjusiojo padėtį. Dėl nenuolatinio laikinųjų apsaugos priemonių, kaip antai nutarimų įšaldyti, pobūdžio, jomis gali būti pateisinami kiti tam tikrų teisių ir teisingo proceso principų ribojimai su sąlyga, kad nustatytos pakankamos garantijos arba teisių gynimo priemonės ir ribojimais paisoma tų teisių ir principų esmės. Jeigu šios politikos galimybės priemonės

taikomos laikantis proporcingumo principo ir yra papildomos tinkamomis garantijomis, įtvirtintomis ES teisės aktų pasiūlymuose, jomis būtų paisoma pagrindinių teisių.

Šios galimybės **poveikis nusikalstamam elgesiui** būtų didelis, nes taikant ne apkaltinamuoju nuosprendžiu pagrįstą konfiskavimą (net ir tam tikrais retais atvejais) ir konfiskavimą iš trečiųjų asmenų, nusikaltėliai būtų priversti keisti savo metodus ir jiems būtų sunkiau paslėpti savo turtą. Ši galimybė galėtų paskatinti nežymų nusikalstamų pinigų nutekėjimą į trečiąsias šalis ir didelį neigiamą poveikį neteisėtai ekonomikai ir trečiųjų šalių ekonomikai. **Apskritai**, papildoma šios galimybės nauda turėtų būti **didelė**. Įgyvendinus šią galimybę būtų iš karto sustiprintos turto konfiskavimo, įšaldymo ir administravimo sistemos. Tačiau ši galimybė taip pat turėtų didelį poveikį praktiniam taikymui. Per praktinio taikymo seminarus valstybėse narėse sprendimus priimančys asmenys būtų informuojami apie galimą turto konfiskavimo rentabilumą ir todėl jie galėtų propaguoti pokyčius, o veiksmingesnėmis teisinėmis priemonėmis būtų paskatintas praktinis taikymas, konkrečiai pagerinus galimybes sėkmingai įgyvendinti veiksmus. Be to, konfiskavimo įstatymų suderinimu taip pat būtų galima *de facto* skatinti tarpusavio pripažinimą, užtikrinant, kad gaunami nutarimai derės su vykdomosios valstybės narės teisės sistema. Šia galimybe būtų pasiektas tikslas didinti Sąjungoje nusikalstamo turto susigrąžinimo mastą. Visiškai tikėtina, kad jai galėtų pritarti Europos Parlamentas.

5.5. 4.2 galimybės analizė. Maksimalaus reglamentavimo galimybė, įskaitant tarpusavio pripažinimą

Kiek tai susiję su **ekonominiu poveikiu**, ES lygmens veiksmais greta tarpusavio pripažinimo būtų dar labiau pagerinti ES27 rentabilumo analizės rezultatai. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad trūksta duomenų apie kitose valstybėse narėse vykdytinų nutarimų skaičių ir sumas, neįmanoma išsamiai apskaičiuoti rentabilumo kiekvienoje šalyje. Papildomas sąnaudas, kurias patirtų daug ne apkaltinamuoju nuosprendžiu pagrįstų vykdytinų užsienio nutarimų gaunančios valstybės narės, visiškai atsvertų galiojančios nuostatos (Pamatinio sprendimo 2006/783/TVR), pagal kurias nutarimą konfiskuoti vykdanči valstybė narė turi teisę pasilikti 50 % susigrąžintos vertės. **Socialinis poveikis** būtų **didelis**. Greta maksimalaus reglamentavimo galimybės, neįtraukiant tarpusavio pripažinimo, poveikio, tikėtina, kad pagerinus tarpusavio pripažinimą sustiprės pasitikėjimas ES teisingumo, laisvės ir saugumo erdve. **Poveikis nusikalstamam elgesiui** taip pat būtų **didelis**. Dėl maksimalaus reglamentavimo galimybės priemonių ir labai pagerėjusio tarptautinių procedūrų vykdymo tikėtina, kad nusikaltėliai bus priversti keisti savo metodus ir gali būti paskatintas perkėlimo poveikis, pasireiškiantis grynųjų nusikalstamų pinigų nutekėjimu iš ES. Tai dar labiau sustiprintų poveikį neteisėtai ekonomikai ir trečiųjų šalių ekonomikai. **Apskritai**, papildoma šios galimybės nauda turėtų būti **labai didelė**. Bendri ekonominio rentabilumo, didelio socialinio poveikio ir dažnesnio praktinio naudojimo rezultatai dar labiau sustiprinami tarpusavio pripažinimo priemonėmis, kurios yra platesnio masto nei numatytos minimalaus reglamentavimo galimybėje. Ši galimybė visiškai atitiktų tikslą didinti Sąjungoje nusikalstamo turto susigrąžinimo mastą. Labai tikėtina, kad jai galėtų pritarti Europos Parlamentas.

6. GALIMYBIŲ PALYGINIMAS

Priimtinausia politikos galimybė yra maksimalaus reglamentavimo galimybė kartu su tarpusavio pripažinimo priemonėmis, o maksimalaus reglamentavimo galimybė, neįtraukiant tarpusavio pripažinimo, ir minimalaus reglamentavimo galimybė kartu užima

antrą vietą. Priimtinausia galimybe paisoma subsidarumo ir proporcingumo principų, nes ja neviršijama to, kad būtina aprašytam tikslui pasiekti ir kartu paisoma pagrindinių teisių. Ji padėtų dar labiau suderinti taisykles ir pagerinti nutarimų vykdymą valstybėse narėse, be kita ko, iš dalies pakeičiant išplėstinio konfiskavimo nuostatas ir priimant naujas ne apkaltinamuoju nuosprendžiu pagrįsto konfiskavimo bei konfiskavimo iš trečiųjų asmenų nuostatas ir numatant visų rūšių nutarimų (įskaitant ne apkaltinamuoju nuosprendžiu pagrįstus nutarimus) tarpusavio pripažinimą. Jos politikos priemonės parengtos taip, kad būtų proporcingos ir nepagrįstai neveiktų pagrindinių teisių. Siekiant išsklaidyti advokatų išreikštas abejones, ES lygmeniu numatytos minimalios garantijos, kad būtų besąlygiškai paisoma ES pagrindinių teisių chartijos. Stebėjimas ir vertinimas

Ateityje turėtų būti stebima ir vertinama, kaip įgyvendinama priimtinausia galimybė. Kadangi nėra statistinių duomenų apie turto konfiskavimą, o turimi duomenys yra prastos kokybės, šiuo metu daugelyje šalių neįmanoma atlikti tinkamo faktais pagrįsto naujos politikos (naujų teisės aktų) poveikio ES arba valstybėms narėms vertinimo. Be to, taip pat nėra informacijos apie tai, kiek tarpusavio pripažinimas palengvina vykdymą užsienyje.

Todėl priimtinausia galimybe valstybėms narėms nustatoma pareiga teikti ataskaitas apie turto konfiskavimą. Bent metinius duomenis rinkis teisėsaugos institucijos (teismai, prokuratūros), turto administravimo tarnybos ir kitos už disponavimą turtu atsakingos institucijos. Surinktais duomenimis bus remiamasi atliekant stebėjimą ir vertinimą; jų pagrindu Komisija galės įvertinti, kiek pasiūlytu teisės aktu pasiekti jo tikslai. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas toms valstybėms narėms, kuriose duomenų rinkimas nepakankamai išplėtotas.

Kad galėtų stebėti, kaip veiksmingai įgyvendinamas pasiūlytas teisės aktas, Komisija parengs įgyvendinimo planą ir reguliarias įgyvendinimo ataskaitas, kurios bus grindžiamos konsultacijomis su valstybėmis narėmis ir suinteresuotomis šalimis. Pirmąją ataskaitą paprastai numatyta parengti praėjus trejiems metams po teisės akto įsigaliojimo. Valstybių narių turto konfiskavimo teisės aktų padėties analizė, kuri buvo atlikta rengiant šį poveikio vertinimą, galėtų būti panaudota kaip valstybių narių teisės ir praktinio naudojimo raidos stebėjimo pagrindas.

Taip pat bus atliekami reguliarūs vertinimai, o pirmąją ataskaitą numatyta parengti praėjus penkeriems metams po teisės akto įsigaliojimo. Į vertinimo ataskaitas gali būti įtraukta sąnaudų ir naudos analizė, pagal kurią būtų įvertintas dabartinis ir prognozuojamas turto konfiskavimo rentabilumas ateityje.

Be to, bus rengiami perkėlimo į nacionalinę teisę seminarai ir kiti ekspertų susitikimai, kuriuose bus aptariamos įgyvendinimo problemos. Geriausia patirtimi visais konfiskavimo etapais ir toliau bus keičiamasi ES turto susigrąžinimo tarnybų forume.